

Luontoympäristöosaston ja luonnon monimuotoisuuden yksiköiden tilannekuva ja terveiset neuvottelijoille

Hallitusohjelman neuvottelut, ympäristö – jaosto 8.5.2023

Ylijohtaja Tarja Haaranen

Yksikön johtaja Mikko Kuusinen

Ympäristöministeriön vastuualueet

Ympäristöministeriö vastaa valtioneuvoston ja eduskunnan käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta, jotka koskevat

- yhdyskuntia,
- rakentamista,
- asumista,
- ilmastonmuutoksen hillintää,
- luonnon monimuotoisuutta ja
- luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä
- ympäristönsuojelua.

Luontoympäristöosasto

Luontoympäristöosasto vastaa asioista, jotka koskevat

- pinta- ja pohjavesien sekä merien suojelua,
- luonnon monimuotoisuutta,
- luonnon virkistyskäyttöä,
- ympäristövaikutusten arviointia,
- maa- ja metsätalouden ympäristönsuojelua,
- maa-ainesten ottoa ja
- Metsähallituksen luontopalvelujen tulosohjausta

Luonnon monimuotoisuus - tilannekuva

- Ilmastonmuutos ja luontokato kytkeytyvät toisiinsa ja ne on ratkaistava samanaikaisesti. Yli 50 % kaikesta taloudellisesta toiminnasta on riippuvaista luonnon monimuotoisuudesta.
- Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen jatkuu: Suomen luontotyypeistä uhanalaisia on lähes puolet ja lajeista 12 %.
- Suurin syy uhanalaistumiseen on elinympäristöjen väheneminen ja niiden laadullinen heikkeneminen.
- Luonnon monimuotoisuuden tilan parantaminen edistää myös ekosysteemipalvelujen säilymistä, vesien hyvää tilaa, hiilensidontaa sekä muuta ilmastonmuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista.
- Suomen luontopolitiikkaa ohjaavat YK:n biodiversiteettisopimuksen Kunming-Montreal biodiversiteettikehys, EU:n biodiversiteettistrategia ja luonto- ja lintudirektiivit sekä 1.6. voimaan astuva uusi luonnonsuojelulaki.

➤ **Luontokadon pysäyttämiseksi tarvitaan vaikuttavia toimia kaikilla yhteiskunnan eri sektoreilla.**

Kunming-Montrealin biodiversiteettikehys

- Sovittiin YK:n biodiversiteettisopimuksen 15. osapuolikokouksessa joulukuussa 2022 Montrealissa
- Kehyksessä on **23 toiminnallista tavoitetta vuodelle 2030**, mm. :
 - Varmistetaan, että vuoteen 2030 mennessä vähintään **30 prosenttia** heikentyneistä maa-, sisävesi- sekä rannikko- ja meriekosysteemeistä on tehokkaan **ennallistamisen** kohteena
 - Varmistetaan ja mahdollistetaan, että vuonna 2030 vähintään **30 prosenttia** maa- ja sisävesialueista sekä rannikko- ja merialueista on tehokkaasti **suojeltu ja hoidettu**
 - Luonnolle **haitallisia tukia** poistetaan asteittain ja suunnataan uudelleen vihreää siirtymää tukeviksi
 - Edellytetään, että **suuret yritykset ja rahoituslaitokset** arvioivat toimintansa vaikutuksia luonnolle
- **Toimeenpano edellyttää Suomessa kansallisen biodiversiteettistrategian ja -toimintaohjelman laatimista v. 2023 aikana**

EU:n biodiversiteettistrategia

- Tavoitteena pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi **vuoteen 2030** mennessä
- Jäsenmaat ovat sitoutuneet 17 avaintavoitteeseen, jotka koskevat luonnonsuojelualueverkoston kehittämistä sekä ennallistamista ja elinympäristöjen parantamista
- Osana strategian toimeenpanoa komissio edellyttää jäsenmailta **kahta sitoumusta** vuoden 2023 aikana:
 1. Suojelualueverkoston kehittäminen: oikeudellisen suojelun piirissä tulee olla **30% EU:n maa- ja 30% merialueista, 10% tiukasti suojeltu**. Lisäksi tulee suojella **kaikki vanhat ja luonnontilaiset metsät**.
 2. Toimet, joilla jäsenmaat aikovat **pysäyttää luonto- ja lintudirektiivien liitteiden lajien ja luontotyyppien suojelutason heikkenemisen sekä parantaa suojelutasoa 30 prosentilla** lajeista ja luontotyypeistä.

EU:n ennallistamisasetus (COM(2022) 304 final)

- Euroopan komissio antoi ehdotuksen ennallistamisasetukseksi 22.6.2022
- Asetusehdotuksessa jäsenmaille esitetään **sitovia tavoitteita luonnon tilan parantamiseksi** eri ekosysteemeissä.
- Asetuksen toimeenpanemiseksi on laadittava kansallinen **ennallistamissuunnitelma**, seurattava toimenpiteitä sekä niiden vaikutuksia ja raportoitava niistä.
- Komissio on arvioinut Suomelle aiheutuvat kustannukset korkeiksi vertailtaessa muihin jäsenmaihiin. Kustannukset aiheutuvat suurelta osin olemassa olevista velvoitteista.
- Asetusehdotus jättää pääosin jäsenmaiden päätettäväksi millä keinoin ne toimeenpanevat asetusta.
- EU:n neuvoston puheenjohtajamaana toimiva Ruotsi on ilmoittanut tavoittelevansa neuvoston yleisnäkemyistä **kesäkuun 20. päivä** pidettävässä ympäristöneuvostossa. Näin ollen asetusta voisi astua voimaan keväällä 2024.

Toimenpiteet luontopolitiikan velvoitteiden ja tavoitteiden täyttämiseksi ja luontokadon pysäyttämiseksi Suomessa

Strategiat, lainsäädäntö ja talous

- Viimeistellään uusi **kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia** ja laaditaan strategian **toimintaohjelma** v. 2024 alkuun mennessä.
- Laaditaan **EU:n ennallistamisasetuksen kansallinen ennallistamissuunnitelma**.
- Viimeistellään v. 2023 ja toimeenpannaan v. 2024-2030 **Suomen kansalliset sitoumukset** EU:n biodiversiteettistrategiaan.
- Toimeenpannaan **uutta luonnonsuojelulakia** ja **valmistellaan luontolaki**, jolla säädettäisiin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tavoitteista ja vahvistettaisiin **hallinnonalojen rajat ylittävän suunnittelujärjestelmän** puitteet.
- Edistetään **ekologisen kompensaaion** käyttöönottoa.
- Kehitetään **alueidenkäytön lainsäädäntöä**.
- Leikataan ympäristölle ja luonnolle **haitallisia tukia** (ml. verotuet) ja suunnataan **yritystukia uudelleen vihreää siirtymää tukeviksi**.

Luonnonsuojelualueet ja elinympäristöjen kunnostus

- Laajennetaan **METSO-ohjelmaa** koko maahan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi vapaaehtoisin keinoin sekä jatketaan soidensuojelua Helmi-ohjelmassa. Valmistellaan METSO-ohjelman jatkokausi vuosille 2026-2035.
- Lisätään valtion maa- ja vesialueiden suojelua erityisesti Etelä- ja Keski-Suomessa sekä **suojellaan kaikki valtion mailla sijaitsevat vanhat ja luonnontilaiset metsät.**
- Vauhditetaan **Helmi-elinympäristöohjelman** toimeenpanoa vapaaehtoisin, vaikuttavin ja kustannustehokkain keinoin. Tavoitteena on Helmi-ohjelman toimenpiteiden toteuttaminen suunniteltua nopeammin vuosina 2024-2027.
- **Turvataan vapaaehtoisten luonnonsuojelun ohjelmien resurssit.**
- Käynnistetään kansallinen **luontotiedon kehittämishjelma (2024-2030).** Kattava tutkimus- ja seurantatieto on välttämätöntä vaikutusten arvioimiseksi.
- **Luontokadon pysäyttämiseksi tarvitaan vaikuttavia toimia sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella.**

Vesien ja Itämeren hyvä tila saavutetaan

- Valtioneuvoston hyväksymien vesien- ja merenhoitosuunnitelmien 2022-2027 sekä HELCOMin Itämerensuojeluohjelman tavoitteena on Itämeren, sisä- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttaminen.
- Vesiensuojelun tehostamisohjelmalla on parannettu kustannustehokkaasti vesistöjen ja Itämeren tilaa edistämällä vapaaehtoista vesiensuojelua ja Saaristomeren maatalouden vesiensuojelun tiekartan toimeenpanoa.
- **Jatketaan vesiensuojelun tehostamisohjelma vuosille 2024-2027** ja toteutetaan mm. maa- ja metsätalouden vesiensuojelutoimia sekä jäte- ja hulevesien käsittelyn tehostamista.
- Parannetaan maaperän ja vesien hiilensidontaa, peltomaan kasvukuntoa ja ilmastonmuutokseen sopeutumista.
- Lisärahoituksella voidaan parantaa vesien tilaa, mikä lisää mahdollisuuksia toteuttaa uusia vihreän siirtymän investointeja. Lisäksi kehitetään yksityisten toimijoiden osaamista sekä kasvatetaan pk-yritysten mahdollisuuksia uuteen vesiliiketoimintaan.

Vesilainsäädäntö uudistetaan vastaamaan EU:n ympäristötavoitteita

- Tavoitteena on varmistaa EU:n vesipuitedirektiivin ympäristötavoitteiden saavuttaminen ja erityisesti parantaa vaelluskalojen kulkua.
- Kansallinen lainsäädäntö tulee päivittää vastaamaan EU:n vesipuitedirektiiviä ja Weser-ratkaisun oikeusohjetta.
- Toteutetaan **lainsäädäntöhanke**, joka kattaa **sitovat ympäristötavoitteet, niistä poikkeamisen ja pysyvien lupien tarkistamisen**. Muutostarpeet kohdistuvat ympäristönsuojelulakiin, vesilakiin sekä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettuun lakiin.
- Varmistetaan ympäristöllisiin menettelyihin liittyvät voimavarat ja osaaminen.
- Päivitetty lainsäädäntö selkeyttää toimintaympäristöä ja sujuvoittaa luvitusta.
- Valmisteluun osallistuisivat YM, MMM, TEM, OM ja keskeiset sidosryhmät.

Yhteenveto

Keskeiset kv ja EU-prosessit

- **YK:n biodiversiteettisopimuksen Kunming-Montreal bd-kehys** luontokadon pysäyttämiseksi vuoteen 2030 mennessä.
- **EU:n bd-strategia:** Osana strategian toimeenpanoa komissio edellyttää jäsenmailta kahta sitoumusta, viimeistään kuluvan vuoden aikana.
- **Ehdotus ennallistamisasetuksesta:** esitetään sitovia tavoitteita luonnon tilan parantamiseksi eri ekosysteemeissä.

Kansallinen prosessit

- Viimeistellään kansallinen **bd-strategia ja sen toimintaohjelma** vuonna 2023.
- Toimeenpannaan **uutta luonnonsuojelulakia** (voimaan 1.6.2023) ja annetaan siihen liittyvät asetukset.
- Valmistellaan **uusi luontolaki**.
- Vahvistetaan **Helmin, Metson ja vesiensuojelun tehostamisohjelman resursseja**.
- Uudistetaan **vesilainsäädäntö** vastaamaan EU:n vesipuitedirektiivin velvoitteita.

